

jeg kunde ønske at anføre, er allerede blevet anført; jeg skal derfor fatte mig meget kort. — Den høitærede Minister udtalte sig med stor Sikkerhed med Hensyn til den Opfattelse af Sagen, som han ansaae for den rette, og han yttrede navnlig, at han var vis paa, at den vilde finde Medhold hos Domstolene, idet han henviste til, at en Række af Præjudicater og Afgjørelser af den administrative Myndighed skulde tilstrækkelig stadfæste Rigtigheden af hans Opfattelse af dette Forhold. I den Anledning skal jeg kun bemærke, at det er mig ikke bekendt, at der foreligger nogen Dom, som har afgjort det Spørgsmaal, som her er det tvivlsomme. Jeg veed meget vel, at Domstolene have fortolket Spørgsmaal om Kirkeeiernes eller, om man vil, Kirketiendeiernes Forpligtelse til at holde Kirken vedlige paa en liberal Maade, og da navnlig saaledes, at Kirketiendeieren maa ansees forpligtet til at holde Kirken vedlige overensstemmende med Tidens stedse stigende Fordringer; men det Spørgsmaal, om Kirketiendeieren skulde være forpligtet til, naar den tiltagende Folkemængde fordrede det, at udvide Kirken eller endog saa at bygge en ny Kirke, mindes jeg ikke nogen sinde er blevet afgjort ved Domstolene. Spørgt forekommer det mig, at naar den høitærede Minister var vis paa, at Domstolene i paakommende Tilfælde vilde give hans Opfattelse Medhold, skulde han lade det komme dertil og ikke affikere Sagen fra at komme for Domstolene. Yderligere her at gjentage, hvad der er sagt flere Gange, at det er utilbørligt og urigtigt at ville unddrage Spørgsmaalet Afgjørelse ved Domstolene, som ere det naturlige Børn for enhver Privatmands Rettigheder, anseer jeg for overflødig; men det forekommer mig, at den høitærede Minister rigtigt ikke burde være kommen til det Resultat, hvortil han kom med Hensyn til det omhandlede Endringsforslag, nemlig at det var ham ligegyldigt, om Forslaget blev forkastet eller ikke, fordi han, som sagt, var overbevist om, at Domstolene vilde give ham Medhold. Det kan ikke være ham ligegyldigt; thi uden Hensyn til, hvad han mener eller ikke mener, at Domstolene ville statuere i det foreliggende Tilfælde, forekommer det mig, at han burde opfatte Sa-

gen saaledes, at saalænge der er Tvivl om, hvorvidt de private Rettigheder og Forpligtelser gaae, hører Spørgsmaalet ikke under den lovgivende Magts Afgjørelse, men under Domstolenes. Hvad den samme ærede Minister bemærkede om, at Kirkeeierne ikke havde nogen souverain Magt over Kirkerne, maa jeg tilstaae var mig temmelig ukkært. Der gives naturligvis ingen souverain Eiendomsret heri Landet; enhver Eiendomsret er undergivet den lovgivende Magts høiere Bestemmelse. Det staaer i Grundloven, at enhver Eiendomsret kan tilintetgjøres, naar den lovgivende Magt bestemmer det, men vel at mærke, Grundloven værn- ogsaa om Eiendomsretten, forsaavidt den bestemmer, at Eiendomsretten kun maa betages Noget, hvor Almeenvellet fordrer det, og kun mod fuldstændig Erstatning. Ganske vist kan Eiendeierens Ret betages ham, ganske vist maa han i saa Henseende bøde sig for den souveraine Lovgivnings Myndighed, men derfor er han dog ikke retløs; naar man vil betage ham hans Ret, kan han fordrer Erstatning. Netop derfor troer jeg ogsaa, at det vilde være høist uheldigt, om man ved slike Spørgsmaal vilde gaae den Vej, som blev anbefalet af den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning). Han sagde nemlig, hvis jeg ikke har misforstaaet ham, at naar den lovgivende Magt holdt sig saa temmelig forvisset om, at en Opfattelse af et vist Forhold var rigtig, skulde man gaae rask frem ad Lovgivningens Vej; man skulde afhjælpe de Ulydeligheder, som maatte kunne være i den ældre Lovgivning ved nye Lovbestemmelser og derved fritage Domstolene fra det ubehagelige Hverv at skulle dømmes og maafkes paa den Maade bringe det dertil, at man bagefter kom med Love, som vare stridende mod Domstolenes Afgjørelse. Det forekommer mig, at denne Fremgangsmaade vilde være i høieste Grad uheldig. Naar der er Tvivl om, hvorvidt Eiendomsretten strækker sig, naar der virkelig handles om Mit og Dit, for at bruge den ærede Rigsdagsmands eget Udtryk, hører Sagens Afgjørelse hjemme for Domstolene, og den lovgivende Magt gjør et Overgreb, naar den tiltager sig at afgjøre, hvad der hører under hiin anden Statsmagt. Det vilde ogsaa